

Примітки

1 Джеймс Б. Аллен, професор Університету ім. Брігема Янга, “Значення Першого Видіння Джозефа Сміта у світогляді мормонів”. Dialogue: A Journal of Mormon Thought, осінь 1966 р., с. 29. На той час Аллен був єпископом Церкви СОД.

2 Наприклад, журнал Ensign, що видається мормонською церквою, у квітні 1995 року опублікував шестисторінкову статтю про значення Першого Видіння під назвою “О, який прекрасний був ранок!: Перша Молитва і Перше Видіння Джозефа Сміта”. У цій статті не було ніяких пояснень серйозним протиріччям між історичними фактами і розповіддю Джозефа про Перше Видіння.

3 Пальмайра і Манчестер зливаються одне з одним.

4 Лейн писав, що робота Господня у Пальмайрі та її околицях “почалася навесні, й повільно ширилася до часу шоквартального зібрання, яке проходило 25 і 26 вересня» 1824 року. Стаття у Wayne Sentinel повідомляла: “У цьому місті відбувається реформація великих масштабів. Любов Бога щедро вилася у серця багатьох, і вилив Духа Святого, схоже, дав надійні результати”.

5 Лінда Кінг Ньюелл і Велін Тіппетс Ейвері Mormon Enigma, Emma Hale Smith, University of Illinois Press, 2-е видання, 1994 рік, с. 25.

6 На с. 78 Каудері виправляє помилку, що стосується віку Джозефа Сміта. Починаючи розповідь про походження мормонізму, на с. 42, він згадує пробудження і вказує, що Джозефу було 14 років. У наступному номері, на с. 78, він продовжує розповідь і датує пробудження 1823 роком, а також виправляє вік Джозефа на 17 років.

Перше видіння Джозефа Сміта у світлі історичних фактів

Уеслі П. Уолтерс

Наступного року після нашого переселення до Манчестеру в місцевості, де ми жили, піднялося незвичайне хвилювання релігійного характеру. Розпочавши з секти методистів, воно швидко поширилося серед всіх релігійних сект цієї місцевості. ... і маси людей приєднувалися до різних релігійних груп ... деякі підтримували віросповідання методистів, інші захищали пресвітеріан, треті стояли за баптистів. ... моя думка схилилася в якійсь мірі до секти методистів ... але збентеження і суперечності серед сектантів були настільки великі, що прийти до якогось остаточного рішення, хто з них правий чи не правий ... було абсолютно неможливо ... Отже, прийнявши рішення звернутися до Бога, я пішов у ліс, щоб виконати свій намір. Це було ранком одного прекрасного ясного дня ранньої весни тисяча вісімсот двадцятого року. ... я став на коліна і почав виливати перед Богом почуття своєї душі. ... я побачив прямо в себе над головою стовп світла ... Коли ж світло спочило на мені, я побачив Двох Осіб, які стояли у повітрі наді мною, блиск і велич яких неможливо описати. Одна з них звернулася до мене і, назвавши мене на ім'я, сказала, вказуючи на іншу: “Це Син Мій Улюблений. Слухай Його!” ... я спитав у Осіб, що стояли наді мною серед світла, яка з усіх сект правильна (бо у той час мені не спадало на думку, що всі вони помиляються) і в яку з них я повинен вступити. Мені було сказано, що я не повинен приєднуватися до жодної з них, оскільки всі вони неправильні ... Невдовзі я побачив, що моя розповідь пробудила серед віровчителів велике упередження проти мене, і стала причиною сильного переслідування, яке все більше і більше зростало; і, незважаючи на те, що я був нікому не відомий юнак, який ще не досяг п'ятнадцятилітнього віку, високопоставлені особи звернули на мене достатньо уваги, щоб підбурити громадську думку проти мене й почати жорстоке гоніння за участю всіх сект; всі вони об'єдналися, щоб переслідувати мене. Дорогоцінна Перлина, Джозеф Сміт – Історія 1:5-8, 14-19, 22

Адреса для листів:

Б-030

Центр Апологетичних Досліджень
01001 Київ · а/с В-92
E-mail: Ukraine@ApolResearch.org

Центр Апологетических Исследований
194044 Санкт-Петербург · а/я 954 · Россия
E-mail: Russia@ApolResearch.org

WEB-сторінка: <http://ApolResearch.org>

© 2000 Центр Апологетичних Досліджень

Цей матеріал можна розмножувати за умови, що він буде розповсюджуватися безкоштовно.

Оповідь Джозефа Сміта про Перше Видіння (наведене вище) є одним із підґрунть, на яких Церква Ісуса Христа Святих Останніх Днів (мормони) будує свої претензії на істинність. Про це вчення говорять, що по своїй важливості воно “поступається лише вірі у божественність Ісуса з Назарету”.¹ Мормонський апостол Х’ю Б. Браун говорив: “Перше Видіння Пророка Джозефа Сміта складає фундамент Церкви, яка була внаслідок створена. Якщо це Перше Видіння було лише плодом уяви Джозефа Сміта, то Церква мормонів дійсно є тим, чим її називають наклепники – аморальним і неприкритим обманом” (The Abundant Life, с. 310-311).

Якщо існує хоча б найменша вірогідність того, що цей поворотний момент історії мормонів – вигадка, то який Святий Останніх Днів відмовиться розглянути всі факти, що стосуються цієї справи? Ця брошура містить історичні свідчення, які проливають нове світло на історію про Перше Видіння Джозефа Сміта. Багато Святих Останніх Днів у наші дні все ще пробувають у невіданні стосовно ряду вагомих історичних деталей, які були навмисно викреслені чи приховані. Наприклад, такі:²

- Як свідчить історія, ніяке релігійне пробудження 1820 року не могло спонукати Джозефа Сміта задатись питанням про те, яка з церков істинна, оскільки ніякого пробудження ніде в околицях Манчестера, штат Нью-Йорк, де він жив на той час, 1820 року не було. Описане Джозефом Смітом пробудження почалося в тих місцях лише навесні 1824 року. Проте цей факт серйозно підриває довіру до всього розказаного Джозефом, оскільки з моменту Першого Видіння до виходу в світ Книги Мормона 1830 року залишається надто мало часу для всіх подій, описаних в оповіді про Перше Видіння.

- Існують інші, більш ранні, розповіді про Перше Видіння. Одна з них написана рукою самого Сміта, і в ній нема жодного слова про з’явлення Отця і Сина. У цих ранніх версіях історії мова йде про ангела, про духа, про багатьох ангелів або про Сина. У сучасному вигляді, зі згадкою про Отця і Сина, ця історія з’явилася лише 1838 року, через багато років після того, як Джозеф, за його словами, отримав видіння.

- Подробиці з життя молодого Сміта, відомі нам сьогодні, суперечать його словам про те, що 1820 року його переслідували за розповідь про Перше Видіння. У молодості він брав участь у зібраннях методистів, а згодом відвідував їхні біблійні заняття. Ні про які переслідування свідчень немає.

1820 року пробудження не було

Місцевість, у якій жив Джозеф Сміт, 1820 року не знала ніяких пробуджень, подібних до описаного в його історії, коли “маси людей” приєднувалися б до

Янга і єпископа СОД. Аллен не знайшов ніяких свідочств того, що Сміт розповів про Перше Видіння одразу, як тільки його отримав, чим викликав на свою голову гоніння, і навіть того, що Сміт розповідав цю історію десять років потому.

“Доказів того, що Джозеф уже прилюдно розповідав цю історію до початку 1830-х років, дуже мало (якщо тільки вони взагалі є). У всякому разі, якщо він і розповідав про це, ніхто не вважав його розповідь настільки важливою, щоб записати її в ті дні, і ніхто не піддав цю розповідь критиці. Навіть Джозеф у своїй особистій історії не згадує ні про які гоніння, яких він зазнав того часу через розповіді про Перше Видіння” (“Значення Першого Видіння Джозефа Сміта у світогляді мормонів”, Dialogue: A Journal of Mormon Thought, осінь 1966 р., с. 30).

Висновки

Таким чином, на основі вивчення всіх доступних фактів, “офіційне” викладення історії Першого Видіння Джозефа Сміта, складене 1838 року, постає міфом, а не історичним фактом:

- Ніде у Пальмайрі-Манчестері, район Нью-Йорка, 1820 року релігійного пробудження не було.
- Послідовність подій, викладена Джозефом Смітом, не втискається у проміжок часу між пробудженням 1824 року і виходом у світ Книги Мормона 1830 року.
- Джозеф був прийнятий, а не переслідуваний серед методистів.
- 1832 року Джозеф писав, що він дійшов висновку про неправильність всіх церков внаслідок самостійного вивчення Біблії, а 1838 року він заявив, що йому не спадало на думку, що всі вони помиляються.
- 1832 року Джозеф говорив, що йому явився тільки Христос. 1835 він розповідав про з’явлення ангела, а за версією 1838 року з ним розмовляли Отець і Син.
- Ніхто не чув історію Першого Видіння в її теперішньому вигляді, поки Джозеф не продиктував її 1838 року; не згадується вона також у жодному виданні до 1842 року (там само, с. 30).

Проблеми і суперечності, що витікають із представлених вище історичних фактів, доводять, що історію Першого Видіння, яку сьогодні проповідує мормонська церква, варто розцінювати як плід багатої уяви Джозефа Сміта. Історичні факти і слова самого Сміта підривають всяку довіру до неї.

“роздумував над тим, яка з церков істинна”. Ангел сказав йому, що “істинної церкви на землі немає, нема жодної” (Чернетка “Історії Люсі Сміт”, с. 46, архіви Церкви СОД).

Ще одна версія історії Першого Видіння була опублікована 1834-35 рр. у церковному періодичному виданні Messenger and Advocate (Том 1, с. 42, 78). Ця версія була складена Олівером Каудері, одним із керівників СОД, за участю Джозефа Сміта. У цій версії розповідається про те, як пробудження 1823 року викликало у 17-річного Джозефа Сміта⁶ цікавість до релігії. За словами Каудері, Джозеф “хотів точно з’ясувати для себе, чи існує чиста і свята релігія” (с. 78). Він також хотів, “якщо Верховна істота дійсно є, пересвідчитися, що він прийнятий Нею”, і “тим чи іншим чином отримати свідоцтво того, що його гріхи прощені” (с. 78,79). Згідно з цією версією, ангел (а не божество) з’явився Джозефу в спальні, щоб повідомити про прощення його гріхів.

Ця версія породжує цілий ряд проблем. По-перше, датою пробудження названий не 1820, а 1823 рік. По-друге, якщо Джозеф вже отримав видіння Отця і Сина 1820 року, то чому 1823-го він молився, бажаючи дізнатися, чи існує Верховна істота? По-третє, коли пробудження наводить Джозефа на думку про молитву, йому являється не Отець і не Син, а ангел. По-четверте, ангел повідомив Джозефу про прощення його гріхів, а не про те, що всі церкви помиляються.

Ці версії, які багато в чому суперечать одна одній, викликають серйозні сумніви у достовірності розповіді Джозефа Сміта про Перше Видіння. Різні люди можуть по-різному бачити те, що відбувається, але коли одна людина розповідає історію про одну і ту ж подію, які в той же час суперечать одна одній, ми маємо право засумніватися як у чесності цієї людини, так і в реальності цієї події.

Переслідування чи визнання?

Сьогоднішній варіант історії Першого Видіння суперечить не лише історично вивіреним даті пробудження в Пальмайрі. У своїй офіційній історії Джозеф Сміт стверджує, що всі церкви в тій місцевості переслідували його “за те, що я говорив, що мені було видіння”. Проте ці слова заперечує один з близьких знайомих Джозефа того часу Оразмус Тернер, що до 1822 року був учнем друкаря в Пальмайрі та перебував у одному клубі з Джозефом Смітом. Він згадував, що Джозеф, “познайомившись із методизмом ... почав досить стерпно проповідувати на вечірніх зібраннях” (History of the Pioneer Settlement of Phelps and Gorham’s Purchase, 1851 рік, с. 214). Таким чином, молодого Джозефа не тільки не переслідували, як він стверджував у своїй історії 1838 року, але навіть із задоволенням дозволяли йому проповідувати під час вечірніх зібрань методистів. Ця думка отримала підтримку Джеймса Б. Аллена, історика з Університету Брігема

методистських, баптистських та пресвітеріанських церков. Як свідчать письмові джерела того часу, в тому числі доповіді церковних конференцій, газети, церковні періодичні видання, парафіяльні книги і опубліковані інтерв’ю, у 1820-21 роках не відбулося нічого, що навіть віддалено нагадувало б опис, поданий Джозефом. Ніяких значних змін у чисельності церков, якими зазвичай супроводжується велике пробудження, у 1820-21 рр. у Пальмайрі – Манчестері, район Нью-Йорка,³ не було. Так, наприклад, 1820 року баптистська церква у Пальмайрі через сповідання віри і хрещення набула всього 8 нових членів, до пресвітеріанської церкви приєдналося 14 чоловік, а методистські громади загубили 6 членів, їх чисельність впала з 677 чоловік 1819 року до 671 чол. 1820 р. і до 622 чол. 1821 р. (див. “Записи” Пресвітеріанської церкви Женевської області. Пресвітеріанське Історичне Товариство, Філадельфія, штат Пенсильванія; “Записи Першої Баптистської церкви в Пальмайрі”, Історичне Товариство Американських Баптистів, Рочестер, штат Нью-Йорк; Протокол щорічної конференції [методистів], округу Онтаріо, 1818-1821, с. 312, 330, 346, 366).

У своїй розповіді 1838 року Джозеф Сміт стверджував, що внаслідок цього пробудження 1820 року його мати, сестра і двоє братів приєдналися до місцевої Пресвітеріанської церкви. Проте мати Джозефа, Люсі, розповідає, що пробудження, яке привело її в церкву, відбулося після смерті її сина Елвіна. Елвін помер 19 листопада 1823 року, і, згадуючи цю гірку втрату, Люсі Сміт пише: “Приблизно тоді ж у релігії відбулося велике пробудження, і всі навколишні жителі були сильно захоплені цим предметом, і ми, у числі інших, рушили до будинку, де проходили зібрання, подивитися, чи не знайдеться для нас якогось слова втішення, щоб зняти важкий тягар із нашої душі” (Чернетка “Історії Люсі Сміт”, с. 55, Архіви Церкви СОД).

Далі вона каже, що її чоловік відвідував лише перші зібрання, проте не заперечував, щоб вона чи їхні діти “ходили до церкви або стали її членами”.

Існує велика кількість додаткових свідчень про те, що пробудження, на яке посилається Люсі Сміт, відбулося навесні 1824 року. Про нього оголошували не менше десятка газет і релігійних періодичних видань (див. лист Джорджа Лейна, датований 25 січня 1825 року, в Methodist Magazine номер 8 за квітень 1825 року, с. 159 і нотатку в пальмайрській газеті Wayne Sentinel за 15 вересня 1824 року, с. 3).⁴ Церковні записи того періоду свідчать про незвичайний ріст кількості парафіян внаслідок прийому нових членів. Баптистська Церква прийняла 94 чоловіки, пресвітеріанська – 99, а число методистів зросло на 208 чоловік. Ніякого пробудження такого роду, про яке говорив Джозеф Сміт, що привело до церков “маси людей”, 1820 року в околицях Пальмайри-Манчестера не було.

Із цих фактів ясно видно, що описане Джозефом Смітом відродження відбулося не 1820, а 1824 року. Коли Джозеф Сміт 1838 року написав новий варіант своєї історії, він довільно переніс події на чотири роки назад, у 1820 рік. І включив їх у свою розповідь про Перше Видіння, але ні його мати, ні інші його близькі співробітники у ті перші роки про це не знали. (Подробиці можна знайти в журналі Dialogue: A Journal of Mormon Thought, весна 1969, с. 59-100).

Чи є це розходження у чотири роки серйозною проблемою в історії Джозефа? Безсумнівно. Джозеф описував 10-річну послідовність подій, яка починається Першим Видінням і закінчується виданням Книги Мормона 1830 року. Якщо ці події почалися лише 1824 року, то залишається всього шість років, у які потрібно втиснути 10-річну історію подій, що, за словами Джозефа, передували виданню Книги Мормона.

У своїй історії, у тому вигляді, в якому вона міститься у Писаннях мормонів, Джозеф стверджує, що 1823 року, через три роки після Першого Видіння, його відвідав ангел Мороній. Мороній повідомляє Джозефу про золоті листи, але говорить, що йому потрібно почекати чотири роки перед тим, як він ці листи отримає. 1827 року Джозеф отримує золоті листи і через три роки (1830 р.) видає Книгу Мормона.

Згадайте, проте, що Джозеф пов'язував своє Перше Видіння з великим релігійним піднесенням в околицях Пальмайри-Манчестера. Як свідчать наведені вище факти, це пробудження відбулося не 1820, а 1824 року. Це означає, що перший візит ангела Моронія через три роки після Першого Видіння слід датувати 1827 роком. Додавши до цієї дати ще чотири роки, які, за словами Джозефа, повинні були минути до отримання золотих листів, ми побачимо, що він зміг би отримати листи не раніше, як 1831 року. Але Книга Мормона до того часу вже була надрукована! 10-річна послідовність подій, яку зображує Джозеф у своїй розповіді про Перше Видіння, просто не втискується у проміжок між 1924 і 1830 – роком видання Книги Мормона.

Яким же чином історія виникнення мормонів виявилася настільки заплутаною? Частково відповідь криється у тому, що сам Джозеф викладав цю історію в кількох різних варіантах.

Історія, що вічно змінюється

Десь 1832 року Джозеф Сміт почав свою оповідь про витоки мормонської церкви (єдиний варіант, написаний його рукою), яка суттєво відрізняється від офіційної історії Першого Видіння, продиктованої ним шість років потому. Цей варіант 1832 року, який часто називають “дивною історією” Джозефа, залишився незавершеним,

і протягом багатьох років був недосяжний для громадськості. Його текст був опублікований у збірнику Brigham Young University Studies (весна 1969 року, с. 278), а також включений до збірника Діна К. Джессі The Personal Writings of Joseph Smith (Солт-Лейк Сіті: Deseret Book, 1984 р.).

У цьому варіанті історії Джозеф зображував себе маленьким хлопчиком, який у віці від дванадцяти до п'ятнадцяти років був відданим та чутливим читачем Біблії. За словами Сміта, саме в результаті вивчення Писань він зрозумів, що всі конфесії помиляються. Він писав: “Вивчаючи Писання, я виявив, що людство не прийшло до Господа, що воно залишило істинну і живу віру і що нема такого суспільства чи деномінації, яке ґрунтувалося б на Євангелії Ісуса Христа, записаній в Новому Заповіті” (Personal Writings, с. 5).

Через шість років, коли Джозеф написав свою офіційну оповідь про Перше Видіння, він змінив цю історію, і вже не стверджував, що особисте вивчення Біблії привело його до висновку про те, що всі церкви помиляються. Про помилковість всіх церков і про те, що він “не повинен приєднуватися до жодної з них”, у новому варіанті історії йому повідомили Отець і Син. (Цікаво, що історики-мормони знайшли документальне підтвердження того, що 1828 року Джозеф Сміт відвідував заняття в методистській церкві.⁵) Сміт стверджував, що сказане вразило його: “до того часу мені ніколи не спадало на думку, що всі неправі”. Проте тут Джозеф суперечить сам собі, бо кількома абзацами вище в тому ж самому тексті він писав: “Я часто говорив собі: Яка з усіх цих груп права? Чи, може, вони всі неправі?” Ця фраза присутня в оригінальному рукописі (див. збірник Brigham Young University Studies, процитований вище, с. 290), проте в офіційній версії не можна було залишити настільки серйозну суперечність, тому після смерті Джозефа згадані слова викреслили з тексту.

Та навіть якщо забути про цю суперечність, текст офіційної версії 1838 року розходиться з текстом 1832 року. В оповіді 1832 року до пошуків Бога Джозефа спонукало вивчення Біблії, тоді як у варіанті 1838 року поштовхом послужило неіснуюче пробудження 1820 року.

В оповіді 1832 року Джозеф згадує лише Христа, тоді як у редакції 1838 року він каже, що йому з'явилися Отець і Син. За версією 1832 року він вже знав, що всі церкви неправі, а 1838 року він пише, що це ніколи й не спадало йому на думку, поки він не почув про це від двох Божественних Осіб.

Люсі Сміт також нічого не чула про з'явлення Джозефу Отця і Сина у Священному Гаю. У своїх спогадах, що так і не були опубліковані, вона вказує на з'явлення Джозефу ангела у спальні як на початок історії мормонів. У той час Джозеф